

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

«26» березня 2025 р.

ПОГОДЖЕНО

В.о. проректора

з науково-педагогічної роботи

Наталія ГУК

«26» березня 2025 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ

для вступу на навчання за освітнім ступенем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, освітнього ступеня магістра)
за спеціальністю С4 «Психологія»

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету психології та спеціальної освіти
від «25» березня 2025 р.: протокол № 7
Голова вченої ради

Зоя Бондаренко

Зоя БОНДАРЕНКО

Дніпро-2025

Програму фахового іспиту складено на основі чинної Програми предметного тесту з педагогіки та психології єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2024 року № 266, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 березня 2024 року за № 379/41724.

Укладачі програми:

1. Гальцева Т.О., завідувачка кафедри загальної та соціальної психології, доктор психологічних наук, професор
2. Іванчук С.А., завідувачка кафедри педагогіки, дошкільної та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор
3. Грисенко Н.В., завідувачка кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук, доцент

Програма ухвалена на засіданні кафедри загальної та соціальної психології від «13» березня 2025 р.; протокол № 7

Завідувач кафедри

(підпис)

(Тетяна ГАЛЬЦЕВА)

(ім'я та прізвище)

та на засіданні науково-методичної ради факультету психології та спеціальної освіти від «18» березня 2025 р.; протокол № 6

Голова науково-методичної ради

(підпис)

(Олена ДИСА)

(ім'я та прізвище)

Програма ухвалена на засіданні кафедри педагогіки, дошкільної та спеціальної освіти від «18» березня 2025 р.; протокол № 9

Завідувач кафедри

(підпис)

(Сабіна ІВАНЧУК)

(ім'я та прізвище)

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Фаховий іспит (ФІ) передбачає перевірку здатності вступника до опанування освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Результати ФІ зараховуються для конкурсного відбору осіб; які на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, освітнього ступеня магістра) вступають на навчання для здобуття ступеня магістра.

Узагальнена структура предметного тесту

№	Найменування розділу	Питома вага**
1	Основи педагогіки та психології	13-17%
2	Історія і теорія педагогіки та психології	20-30%
3	Методи дослідження у педагогіці та психології	13-17%
4	Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості	40-50%

** відсоток обирається парний

1. ТЕМАТИКА ОЦІНЮВАННЯ

1. Розділ № 1 «Основи педагогіки та психології»

1.1. Педагогіка та психологія у структурі сучасних наук.

1.1.1 Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки.

1.1.2 Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток.

1.1.3. Основні категорії психології: психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ.

1.1.4 Структура та основні галузі педагогіки.

1.1.5 Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.

1.2 Загальні закономірності розвитку і соціалізації особистості.

1.2.1 Процес розвитку особистості . Біологічні (вродженість, спадковість) та соціальні (соціалізація, середовище, діяльність та виховання) чинники та закони психічного розвитку особистості.

1.2.2 Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».

1.2.3 Характеристика особистості учня як суб'єкта освітнього процесу.

1.2.4 Вікова періодизація психічного розвитку особистості (за Е. Еріксоном). Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі.

1.2.5 Мотиви та мотивація особистості. Потреби, процеси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості. Мотивація навчальної діяльності.

1.2.6 Гра, навчання, праця як види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра.

1.2.7 Закономірності психічного розвитку та принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку особистості учня.

1.2.8 Соціалізація особистості: сутність, етапи (первинна, вторинна), механізми (адаптація, інтеграція). Суб'єкти (сім'я, формальні та неформальні групи однолітків) і агенти (освіта, традиційні ЗМІ та нові медіа: Інтернет, соціальні мережі) соціалізації. Поняття ре соціалізації.

1.2.9 Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи. Цілі життя. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

2. Розділ № 2 Історія і теорія педагогіки та психології.

2.1 Педагогічна та психологічна думка XVII – початок XX

2.1.1 Педагогічна терапія Я.-А. Коменського.

2.1.2 Проблема розвитку особистості у педагогічній спадщині Г. Сковороди.

2.1.3 Кордоцентризм у психолого-педагогічних поглядах П.Юркевича.

2.1.4 «Вільне виховання» в періодичній системі М. Монтессорі

2.1.5 М.Грушевський про українську мову й українську школу.

2.1.6 Антропоцентризм як провідна ідея творчості К. Ушинського

2.1.7 О.Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.

2.1.8 Психологія як наука про безпосередній досвід: В.Вундт

2.1.9 Г. Еббінгауз: закони пам'яті. Крива забування Г. Еббінгауза.

2.1.10 Полікуртурність – головний принцип педагогічної позиції М.Драгоманова.

2.2 Педагогічна та психологічна думка XVII – початок XX

2.2.1 Психоаналітична теорія З.Фрейда. Структура особистості: Воно (Id) Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Етапи психосексуального розвитку особистості. Механізм психологічного захисту особистості.

2.2.2 Індивідуальна психологія А. Адлера. Комплекс меншовартості.

2.2.3 Аналітична психологія К.-Г. Юнга. Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого.

2.2.4 Неофройдизм (Е. Фромм, Е. Еріксон). Класичний біхевіоризм (Дж. Уотсон, І. Павлов, Б. Скіннер) та необіхевіоризм (А.Бандура). Гуманістична психологія (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом). Генетична психологія Ж.Піаже.

2.2.5 Ідеї педагогічної психології у працях С. Балея

2.2.6 Г. Костюк про навчально-виховний процес та психічний розвиток учнів.

2.2.7 Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського.

2.2.8 С.Френе: школа успіху і радості.

2.2.9 Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р. Штайнер)

- 2.2.10 Концепція соціально-особистісного виховання А. Макаренка
- 2.2.11 Теорія вчинку В.Роменця
- 2.2.12 Виховний ідеал Г. Ващенка.
- 2.2.13 Система української освіти: принципи, види рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту» (чинна редакція).

3. Розділ № 3 Методи дослідження у педагогіці та психології

- 3.1. Планування та забезпечення якості дослідження
 - 3.1.1 Наукові дослідження в педагогіці та психології: різновиди, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.
 - 3.1.2 Програма дослідження: структура, вимоги до її складання та етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.
 - 3.1.3 Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування.
 - 3.1.4 Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.
- 3.2 Методи збирання інформації
 - 3.2.1 Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача.
 - 3.2.2 Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення.
 - 3.2.3 Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідженні особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень, педагогічне тестування.
 - 3.2.4 Методи опитування. Анкетування (поштові, пресові, он-лайнові, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та до формулювання питань. Інтерв'ювання.
 - 3.2.5 експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури експертного опитування.
 - 3.2.6 Соціометрія: процедура застосування та інструментарію (анкета, шкали)
 - 3.2.7 Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів. Контент-аналіз.
- 3.3. Методи аналізу емпіричних даних.
 - 3.3.1 Вимірювання: визначення, види, рівні.
 - 3.3.2 Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз даних.
 - 3.3.3 Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

4. Розділ № 4 «Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості».

- 4.1 Освіта і навчання особистості
 - 4.1.2 Процес навчання: сутність і зміст, двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна), структурні елементи навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми, організації навчання, його результати). Навчання, учіння, научіння.
 - 4.1.3 Поняття про базові принципи навчання та їх характеристика
 - 4.1.4 Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності.

4.1.5 Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів (сприймання – осмислення – розуміння – узагальнення – закріплення). Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.

4.1.6 Методи навчання. Їх характеристика та класифікації за: джерелом інформації (словесні, наочні, практичні); характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, пошукові); логікою пізнання (індуктивні, дедуктивні, традиційні). Загальні вимоги до вибору методів навчання.

4.1.7 Засоби навчання: їх ознаки, функції та характеристика. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).

4.1.8 Види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, ігрове, дистанційне). Компетентний підхід у навчанні.

4.1.9 Форми організаційні навчально-пізнавальної діяльності учні; фронтальні, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна.

4.1.10 Урок як форма організації навчання. Типи і структура уроків за дидактичною метою. Вимоги до підготовки вчителя до уроку.

4.1.11 Активні (соціально-психологічні) форми організації освітнього процесу, їх різновиди: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.

4.1.12 Позаурочні форми навчання факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.

4.1.13 Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.

4.1.14 Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проектні, проблемні, ігрові, інтерактивні).

4.1.15 Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктивна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

4.2 Виховання особистості

4.2.1 Сутність і структура процесу виховання, його мета і завдання. Поняття вихованого впливу

4.2.2 Принципи процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.

4.2.3 Зміст процесу виховання. Системний підхід у структуровані змісту національного виховання. Основні напрями національного виховання (моральне, громадянсько-патріотичне, розумове, естетичне, фізичне, валеологічне, трудове, екологічне, статево-гендерне, правове, економічне).

4.2.4 Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Концепція особистісно-орієнтованого виховання.

4.2.5 Методи виховання. Групи методів: формування свідомості особистості; організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; стимулювання поведінки і діяльності; контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

4.2.6 Форми організації процесу виховання: позаурочна, позакласна та позашкільна виховна робота. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.

4.2.7 Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.

4.2.8 Учніське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.

4.3 Особистість у життєвому та професійному просторі

4.3.1 Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні і пасивні, явні й латентні). Соціальна позиція особистості.

4.3.2 Стать і тендер. Маскулінність. Фемінінність. Андрегінність. Гендерна ідентичність. Кризи гендерної ідентичності. Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.

4.3.3 Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності. Вчитель як суб'єкт професійної діяльності.

4.3.4 Особистість вчителя та його педагогічна майстерність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.

4.3.5 Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.

4.3.6 Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньо особистісний, між груповий). Конфлікти в освітньому середовищі. Стилі поведінки в конфлікті (суперництво, Уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).

4.3.7 Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та

роз'яснення (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медитація як форма врегулювання конфлікту.

4.3.8 Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

4.3.9 Управління в системі освіти. Управлінська діяльність. Лідерство, керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний) Корпоративна (організаційна) культура.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

До розділу № 1 «Основи педагогіки та психології»

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2009. 615с. (Альма-матер).
2. Долинська Л. В., Скрипченко О. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія. Підручник. Видавництво «Каравела», 2019. 464 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія. Навчальний посібник. Видання 3-є Перероблене та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2019. 272с.
4. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка. Навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2021. 228 с.
5. Руденко Л.А. Основи психології та педагогіки : навч. посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 146 с.
6. Словник педагогічних та психологічних термінів: до дисциплін: «Педагогіка», «Педагогіка новаторства», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності», «Педагогічний менеджмент»: для здобувачів вищ. освіти ден. та заоч. Форм здобуття освіти пед. спец. / уклад.: Н. А. Несторук, Л. В. Кокоріна; під. заг. ред. Н. А. Несторук; ДВНЗ «ДДПУ», Горлів. ін-т інозем. мов, Каф. психології та педагогіки. Бахмут; Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 131 с.
7. Столярчук О., Коханова О., Пасека О. Загальна психологія. Навч.посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 296 с.
8. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / За ред. З.Борисової. К., 2004. 511 с.

До розділу № 2 «Історія і теорія педагогіки та психології»

1. Автуклад О. П. Коханова. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник. Київ: НВП «Інтерсервіс». 2016. 235 с.
2. Артемова Л. Історія педагогіки України. К.: Либідь, 2006. 340 с.

3. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. Харків : Константа, 2020. 320 с.
4. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Навчальний посібник. У двох книгах. К.: Слово, 2010. Т. 1. 624 с., Т. 2. 1032 с.
5. Історія психології: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; [уклад. О. А. Чеканська]. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. 187 с.
6. Левківський М. Історія педагогіки. Київ, 2012. 360 с.
7. Проніков О.К. Історія педагогіки: курс лекцій /О.К.Проніков. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 440с.
8. Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. для студентів ВНЗ. В. А. Романець, І. П. Маноха. Вид. 3-є. Київ : Либідь, 2017. Токарева Н.М. Історія психології: від витоків до епохи просвітництва : [підруч. для здобувачів освіти ступеня бакалавра освіт.-проф. програми 053 Психологія] / Токарева Н. М. Кривий Ріг : Роман Козлов [вид.], 2022 . Ч. 1. 2022.382 с
9. Улюкаєва І. Історія дошкільної педагогіки. К.: Слово, 2016. 424 с.

До розділу № 3 «Методи дослідження у педагогіці та психології»

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
2. Данилюк І.В., Буркало Н. І. Експериментальна психологія: навч. посіб. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Ліра-К, 2023. 231 с.
3. Бушуєва Т.В. Експериментальна психологія : навч. посіб. Київ ; Ніжин: Лисенко М. М., 2019. 247 с.
4. Максименко С., Носенко Е. Експериментальна психологія. К. : Центр учбової літератури. 2019. 360 с.
5. Гічан І.С. Експериментальна психологія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. С. Гічан, О. І. Гічан ; Нац. авіац. ун-т. Київ : НАУ, 2014. 222, [1] с.
6. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9075/1/JAnkovich_Osvit_tex.pdf
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К.: Академвидав, 2006. 352 с.

До розділу № 4 «Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості»

1. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для Київ : Центр учбової літератури, 2016. 111 с.

2. Кушнір Ю. В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: навчальний посібник. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ Принт»., 2020. 384 с

3. Закалик Г. М. Психологія розвитку та успіху особистості. Навчальний посібник Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 488 с.

4. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб. К: Каравела, 2017. 400 с.

5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання. К.: Знання 2008. 415с.

6. Кушнірук С. А., Вишківська В.Б. Практична педагогіка: навч.-метод. посіб. Дидактика. Теорія виховання. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 184 с.

7. Словник педагогічних та психологічних термінів: до дисциплін: «Педагогіка», «Педагогіка новаторства», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності», «Педагогічний менеджмент»: для здобувачів вищ. освіти ден. та заоч. Форм здобуття освіти пед. спец. / уклад.: Н. А. Несторук, Л. В. Кокоріна; під. заг. ред. Н. А. Несторук; ДВНЗ «ДДПУ», Горлів. ін-т інозем. мов, Каф. психології та педагогіки. Бахмут; Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 131 с.

4. СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Кожний білет фахового іспиту містить **50 тестових завдань**, зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні. Питання складено у формі обрання однієї вірної відповіді з чотирьох запропонованих.

Оцінка за відповідь на кожне питання може набувати одного з двох значень:

максимального значення 2 балів у випадку вірної відповіді;
мінімального значення 0 балів у випадку невірної відповіді.

Розподіл питань у білеті:

— за формою завдань:

Розділ	Питома вага	Кількість тестових завдань у варіанті	Кількість балів за тестове одне завдання	Максимальна кількість балів
Основи педагогіки та психології	13-17%	6	2	12
Історія і теорія педагогіки та психології	20-30%	12	2	24
Методи дослідження у педагогіці та психології	13-17%	6	2	12

Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості	40-50%	26	2	52
Всього питань на обрання вірної відповіді	100%	50	2	50 x 2=100

Формування бази тестових завдань за розділами:

база містить тестові завдання за розділами Програми ;

у кожному розділі 1 блок; кількість завдань у блоці формується у співвідношенні до значення питомої ваги в програмі; всього тестів з одного фахового іспиту 500.

Розділ	Кількість блоків	Питома вага	Всього завдань з розділу
Основи педагогіки та психології	1	13%	65
Історія і теорія педагогіки та психології	1	24%	120
Методи дослідження у педагогіці та психології	1	13%	65
Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості	1	50%	250
Загальна кількість завдань			500

Розділ	Кількість блоків	Питома вага	Всього завдань з розділу
Розділ №1	1	13%	65
Розділ №2	1	24 %	120
Розділ №3	1	13%	65
Розділ №4	1	50%	250
Загальна кількість завдань			500